

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Zsidó felekezeti és társadalmi hetilap.
Budapest, VI. Váczikörut 23
hova minden küldemény intézendő.

SZERKESZTI:

SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . . . 8 frt.—
Félévre 4 » —
Negyedévre 2 » —
Egyes szám ára 16 kr.

M E G J E L E N I K M I N D E N P É N T E K E N .

Tartalom: A „haladó” vidék. V. cikk. Sz. M-tól. —
Sabbatai Zevi. — A megijedt Svábhegy. —
Az orsz. izr. tanító-egyesület közgyűlése. —
Előfizetési felhívás. — Heti naptár. — Hazai
hírek. — Külföldi hírek. — Hirdetések.

J E L I G É N K :

Nem e g y atyánk van-e mindnyájunknak,
Nem e g y Isten teremtett-e bennünket,
Miért cselekednék hát hűtlenül a testvér
testvére ellen!

Malachi 2. fejezet 10. vers.

A „haladó” vidék.

V.

Alig hihetjük, hogy az eredmények, melyeket előző cikkeinkben úgy nagyjából érintettünk, megfelelnek a magyarországi rabbiszeminárium, — mert itt rejlik a bajok egyik főforrása — felállításával összekötött intenczióknak.

Évtizedeken át elkeseredetten folyt a harc: kell-e, üdvös-e egy rabbiszeminárium felállítása, vagy sem.

A régiekhez ragaszkodók vállig hirdették, hogy az intézetből kikerülendő rabbik eltávolódnak majd az ősi alaptól és egyenesen veszedelmévé fognak válni Izrael hitének, melyet meg nem változtathatott évezredek kinja, az inquitívciók tüze, egy világ szüntelen üldözése.

Meg akarjuk mutatni, — hangzott az ellenpárt jelszava — hogy egy modern képzettségű, magyar szavú rabbi is hű őre, buzgó tanítója és terjesztője lehet a zsidóság tanainak. Meg akarjuk mutatni, hogy nem okvetlenül szükséges, hogy a zsidó pap világcsufja legyen, hogy elárkozottan éljen a világtól és annak követelményeitől, csakhogy szent feladatának megfelelhessen. Kifogástalanul vallásos és a zsidó tudományokban jártas, de e mellett határozottan felvilágosodott rabbikkal akarjuk megajándékozni a magyar zsidóságot.

És a haladóknak igaza volt abban, hogy vallásosság és felvilágosodottság tényleg nem összeférhetetlen dolgok, igazuk abban, hogy a zsidó pap lehet tudományosan képzett, minden tekintetben modern ember, és lehet egyszersmind a legbuzgóbb, a legodaadóbb tanítója a hitnek és a hit szabványainak, (példa erre a berlini rabbiszeminárium és az ebből a szemináriumából kikerült növendékek), de nem lett igaza abban, hogy az általa felállított tételt az a rabbiszeminárium és annak a rabbiszemináriumnak a növendékei (vannak dicséretes kivételek, melyeknek azonban ősidóktól fogva az a természetük, hogy a roppant kisebbséget képezik) igazolták volna, melyet hosszú, elkeseredett tusák és az orthodoxok legyőzőse után az egész magyar zsidóság számára emeltek.

Az eddigi eredmények tulnyomó része — fájdalom! — az orthodoxoknak adott igazat.

Orthodoxaink, kik oly makacsul és oly hosszú ideig küzdöttek a magyar rabbiszeminárium felállítására ellen, igaz, el nem ismernék ez intézet létjogát akkor sem, ha más eredményeket mutathatna fel, és szentjei fentartanák a már előre kihirdetett anathémát akkor is, ha a gyűlölt iskolából akármilyen szigorú elvekkel felruházott rabbik kerülnének ki, de végre is, egészen más, ha a szemrehányás, melylyl az ellenfél illet, igaz is, és más, ha az nem egyéb,

mint a csökönység és az álokoskodás kifolyása. Az igazság hatalma, a táplált félelmet megczófoló szép eredmények előtt meghajolna az orthodoxismuskak mérsékeltebb része, és minden esetre a fiatal generáció java. Kő kő után hullanék le így az évtizedek óta fennálló válaszfalról és derengne a remény, hogy a pártokra szakadt szerencsétlen magyar Izrael mihamarább ismét egygyé válik és mint hatalmas, egységes testület olyan mértékben teljesíti majd a haza- és emberszeretetet, a vallás és a kultúra kötelességeit, a milyen mértékben azokat teljesíteni a jelen viszonyok közt a legtávolabbról sem képes.

De nemesak az egyesítést biztosítanak más, mint a jelen eredmények, de végtelen hasznot huzna belőle a zsidók közt mivélődés, és beláthatatlan előnyeket a nemzeti nyelv. A határszéli részek kultúra és iskolagyűlölő vidékeiben nem hódítana folyton (a mi az utolsó években — fájdalom! — ijesztő arányokban történik,) a csodarabbik kultusza- a hivek nem ragaszkodnának mindjobban egy rut, értelmetlen zagyalékhoz, mint jó zsidóhoz és a vallásos szertartá-

sokhoz egyedül méltó nyelvhez, de inkább hajlanának a szelidebb erkölcsök, az iskola és a hazai nyelv felé: hiszen láthatni, hogy a felvilágosodottság, a magyar nyelv használata a szószéken legkevésbé sem veszélyezteteti a vallásosságot. A r—i, a p—i, a sz—i pap egyenesen doktor és a templomban magyarul predikál, és mégis milyen igazán vallásos és hitbuzgó ember!

De ne többet erről. Mert nem hisszük, hogy létéznék olyan barátja a szemináriumnak, a ki a jelen eredmények mellett azt tételezhetné fel, hogy a szeminárium talpalatnyi tért is képes elhódítani az orthodoxismustól. De a jelen viszonyok közt *nem is óhajljuk ezt*. Képzeljük csak a felfordítást, ha pl. Beregszász rabbit választana, ki töröl intézményeket, melyek évezredek óta fennállanak, és melyek egyenesen a bibliában vannak előírva, ki a vegyes házasságok mellett száll sikra, fáklyák és zenehasználatát hozza be az eddig egyszerűsége által kitűnt zsidó temetkezéseknél, ki imát ima után töröl és a ki nagy szerénységében kijelenti, hogy a

Sabbatai Zevi.

(Folytatás.)

Sabbatai modora, a rendkívüli csodás tünemények, nők és gyermekek jövendölései még törököket is elragadtak annyira, hogy a nagyvezér tartott attól, ha Sabbatait a maga távolléte idején is Konstantinápolyban hagyja, hol az izgatottság nőttön nőtt, még magában a fővárosban találna forrongás kütni s azért meghagyta, hogy április 17 én, két havi fogság után vigyék *Abydos* dardanellai várba, hol az államfogyokot őrizték.

A sabbatiánusok ezt a várt elnevezték a hatalom tornyának. (Migdal Óz)

Ha Sabbatai Zevi pillanatig kételkedett önmagában, ez a helyváltoztatás ismét biztatta, valamint biztatták a divan különös elnézése és a zsidók növekedő részvéte. Ismét teljességgel messiásnak érezte magát.

Midőn április 19-én megérkezett a várba, peszach előnapja lévén, maga és kísérei számára bárányt vágott le, és a zsiros részekkel együtt ette, mik a talmud törvényei szerint tiltottak. Állítólag oly áldási formulát használt, mely azt jelentette, hogy a mozesitalmudi és a rabbinikus törvény el van törölve és mely így hangzott légyen: »Áldassék Isten, ki a tiltottat ismét megengedi.«

Abydosban Sabbatai valóságos udvartartást rende-

zett be magának azokon a jelentékeny összegeken, miket fivéreitől és gazdag rokonaitól kapott. Sarah felesége nála időzhetett és a messiás-királynét adta, elbájolva a tömeget szépségével. A török főváros hemzsegett a hajóktól, melyek hiveit a dardanellai várba szállították. A hajók viteldija napról-napra emelkedett.

Minden országból és világrészből tömegesen jöttek a zsidók a fogházba, hogy őket egy tekintetre méltassa. A várfelügyelő persze jól járt mellette, mert bevételi díjt szedett és 5—10 tallért követelt személyenként. A helység lakói is örültek a bőséges bevételnek, melyhez lakások kiadása és élelmi szerek eladása által jutottak. Valóságos aranyeső hullott Abydosra.

Az a hatás, melyet e tények, miket folyton tuloztak, Europa, Ázsia és Afrika zsidóságára gyakoroltak, leírhatatlan.

Csekély kivétellel mindannyian meg voltak győződve Sabbatai Messiás voltáról és legközelebb — legkésőbb két év multán — történendő megváltásról. Azt mondogatták, ha elég bátor volt Konstantinápolyba menni, bár nyíltan hirdette a szultán detronizálását, és mégis életben hagyták, sőt fogsága is csak látszólagos, ez elég arra, hogy a régi és új proféták jövendölései megerősítsenek.

A zsidók komolyan készültek arra, hogy visszatérjenek ősi honukba. Magyarországon házaik telőzetét kezd-

mit a Sulchan Aruch szerzője megengedett magának, azt ő is megteheti; ő is szerez egy Sulchan Aruchot, persze egy ujat, ő, ki a rabbinikus tudományokból nem vett fel magába annyit, mint Rabbi József Káró, a Sulchan Aruch szerzőjének — szakácsnéja; — erről tehát ne szóljunk, ezt a pozíciót ezidőszerint tökéletesen fel kell adnunk; az orthodoxia jobban irtózik a szemináriumtól, mint valaha, és *igaza* van; nagyobb baj ennél, hogy a szemináriumból kikerült fiatal rabbik egynehánya, mint ezt előző cikkeinkben kifejtettük, az általuk elfoglalt, ugyis már nagyon messzire »elhaladt« községet, ha ezek még idejekorán utjukat nem állják, folytonos »reformjaik« által oly lejtő felé terelik, hol már fölösleges a reform a rabbival együtt.

Nem mondhatnók, hogy a minden áron való »reformálás« szükségét már a szemináriumban oltották volna a fiatal rabbika. Szemináriumban nem szabnak irányt a jövő pap elé. Tökéletesen órá bizzák, hogy leendő községét milyen elvek szerint vezesse, feladatait miket tüzzön ki. Irány és elv egyáltalán idegen

valami egyetlen zsidó főiskolánkban. Mindegyik tanár teljesíti kötelességét, tanít, és jól tanít, azt azonban egyik sem tekinti kötelességének, — a felvételi levélben ez nincsen kialakulva, — hogy tekintettel a pályára, melyre a vezetése alatt álló növendékek készülnek, tekintve, hogy mindegyik ifju ember egy község vezetésére van hivatva, időről-időre arról a vallásos irányról is szóljon valamit, melyet zsidó papnak követnie kell, milyen elvek vezessék őt működésében, miket kezdeményezzen és miktől tartózkodjék. A fiatal theologus maga szab magának »irányelveket« és ha ebben a munkájában tekintetbe veszi tanárai előadásait is, olyan rendkívüli mulatságos mixtum kompositum születik meg, mint aminőt egy nagyobb vidéki hitközség rabbijában megismerni, tanultunk. Az illető az iskolában levettékzveti a gyermekeket, hogy megnézzé, viselnek-e »cizcisz«-t, míg az apáknak azt regélgeti, hogy a Mózes tana bizony nem más, mint egy nagy hamisítás.

És a jeles pap mind a két esetben a szemináriumban nyert tanokat követi. Az agg Bloch

ték lebontani. Felhagytak üzleteikkel; legalább ujakba nem kezdtek. A nagy városokban, Amsterdamban, Livornoban, Hamburgban, a hol a zsidók domináltak a kereskedelmet, ez által fennakadás állt be.

Majdnem valamennyi zsinagógát az S. Z. (צ״ו) betűkkel diszitették; majdnem mindenütt behoztak egy imát ezzel a formulával: »Áldd meg urunkat és királyunkat, a szent, igazságos Sabbatai Zevit, Jakob istennek messiását.«

Ghazati Náhán meghagyta a községeknek, hogy ünnepeken és ünnepélyes aktusoknál külön imát mondjanak érté: »és megvalósult rajta a próféta szava, hogy rajta nyugszik Isten szelleme, a bölesesség szelleme stb.«

Elfogadták és benyomatták az imakönyvekbe.

Europában az összes hitközségek Amsterdament nézték mintául, ott pedig nagyon is uralkodott a rajongás mámore. Az előljárók is ünnepnek tekintették azt a napot, melyen Sabbataira vonatkozó levelet kaptak

Az amsterdamiak szabadontanusították örömeiket, és nem resteltek sem a keresztények, sem a hatóságok előtt. *Naar Izsák* és a gazdag *Pereyra* Abraham a messiásához készültek utazni, és előbbi ezt gunyosan be is jelentette a hitetlen Sasportas Jakabnak

A hamburgi hitközség mindenben követte az amsterdami, vagy épen túl is tett rajta. Az előljáró-

ság behozta azt a szokást, hogy ne csak szombaton, hanem hétfőn és csütörtökön is imádkozzanak Sabbatai Zeviert. A hitetleneket kényszerítették, hogy a zsinagógában maradjanak és legalább hangos ament mondjanak. És ez mind a művelt *de Castro* Bendito orvos kezdeményezésére történt. A hívők valósággal fenyegették a csekélyszámu ellenfeleket, ha csak egyetlen korholó szót is ejtettek ki Sabbatai Zevi ellen.

Velenczében egyik szombaton verekedés fejlődött ki a sabbatiánusok és a nem hívők közt; az utóbbiak közül egyet kevés híján agyonütöttek.

Midőn Sabbatait megkérdezték, mint kell elbánni a hitetlenekkel, azt felelte, ő, vagy Primo Sámuel, hogy azokat egyszerűen — még szombaton is — meg lehet ölni. Az ily büntetés végrehajtói bizony üdvözülnek.

Askenazi József, *budaitalmud* tudós, ki Vlnából ment oda, s kinek fia és unokája később buzgó üldözői voltak a sabbatiánusoknak, kijelentette, hogy halálra való az a zsidó, ki nem imádkozik Sabbataiért.

Nikolsburgban (Morvaország) a messiási rajongás következtében oly heves surlódások és zavargások voltak, hogy *Dürrichstein* gróf, tartományi kapitány megnyugtató kiáltványokat volt kénytelen kibocsátani.

(Folytatása következik.)

rabbi a Sulchan Aruch szabványait tradálta előtte, míg dr. Bacher tanár azt fejtegette előadásában, hogy Mózes parancsait *kik* szerezték századokkal Mózes halála után.

Fiatal rabbijaink java részénél rendesen úgy történik az »irányelvek« megszabása, hogy vagy az egyik, vagy a másik tanár tanításait teszi magáévá, de minthogy mindig elfogadhatóbb a tagadás, nagyobb részt a *biblia kritika* tanait adoptálják a magyar Izrael leendő vallásőrei, a mi Bloch rabbi ur által dehomgy zavarja, hisz ő megtette kötelességét, előadásait hiven megtartotta.

Hogy erre a fejezetre tértünk, hadd mondjuk el, a mi régen fekszik szivünkön hogy a biblia-kritika tanítása a szemináriumon egyenesen *bűn*. Ez a tan a hitetlenség mérgét csepegteti oly emberek szivébe, kiknek feladata lesz a *hitet* tanítani. A biblia kritika előadása elmentébe hozza a fiatal embert saját magával, meggyőződését lelkiismeretével, kötelességét tudomásával és vagy jezsuitává válik, vagy hittagadóvá, (hogy vannak dicséretes kivételek, már fenn említettük); mert vajmi kevés azok száma, kikben meg van az az erkölcsi erő, hogy lemondjanak pályájukról, mert nem akarják isteninek hirdetni azt, miről ők azt hiszik, hogy nem más, mint több ismeretlen ember gyártmánya.

Nem ehhez a fejezethez tartozik rabbiszemináriumunk egy másik nagy hibája, mely abban áll, hogy nem egy fiatal papot bocsájtanak el, ki külső pítvarába sem hatolt be a talmudikus ismereteknek, és más fejezetbe tartozik az *általános* szellem is, mely az intézetben uralkodik és mely, tudja Isten, talán jobb lenne, ha nem ilyen lenne. Lesz alkalmunk ezzel is bővebben foglalkoznunk; itt csak azt akarjuk még megjegyezni, hogy a szellemért, mely a szemináriumból kiárad, és mely nagyrészen megteremtette az előbbi cikkekben méltatott »haladó« vidéket, nemcsak a szeminárium tanárai felelősek, de *felelősök a vezérlő és vizsgáló bizottság tagjai is*, kik sokkal változtathatnának, sokat javíthatnának a dolgokon, és nem teszik. Még mindig nem késő. A szeminárium meg mindig a magyar zsidóság legnagyobb jóttevőjévé válhatik, csak azon kell lenni, hogy *tudomásul vegyék a tanárok is, miszerint leendő zsidó papokat nevelnek.*

Sz. M.

A megijedt Svábhegy.

Szájról szájra jár a hír. Borzad elmondója és rémület és iszony fogja el a hallgatót. És a kik a hirről tudomást vettek, megegyeznek abban, hogy halatlan merényletet állanak szemben a szegény svábhegyi zsidók, kik, mitsem sejtve a fenyegető veszedelméről, szépen meghuzódtak szerény nyári palotácskáikban, hol most csak félelem és rettegés közl költik el költséges lakomáikat és rémes gondolatok zavarják őket a legáhitatosb kártyajáték közepette.

Szegény svábhegyi gazdag zsidók!

De ki is gondolta volna, hogy a mi világban találkozók valaki, ki ilyenre adja a fejét, és hogy ez a valaki épen Wahrmann Mór legyen!

De ha tiszter is Wahrmann Mór, még akkor sincsen joga kompromittálni a svábhegyi zsidókat, kitenni őket ilyen szegénynek!

Nagyot, rettenetést képzelsz, megijesztett olvasóm, ilyen bevezetés után, s kivált ha láttad a feldult svábhegyi arcokat, csak egy iszonyatos csapásra gondolhatsz, melyet a Lipótváros hálátlan képviselője választói tekintélyes részére mérni akar; képzelhatsz, gondolhatsz bármilyen szörnyűeket, oly merésznek még sem tartom fantáziádat, hogy egész a valóg felszárnyalhasson.

Hallgassuk meg azért a pesti zsidó elnök és egy nála, úgy látszik, megbízás folytán megjelent ép oly kedves, mint szép, fiatal hölgy közt folyt következő párbeszédet, hogy megtudjuk végre, mi okozta a svábhegyi rémületet, mi tette boldogtalanná a szegény Kroezusokat.

— Nemde, képviselő ur, szólt társalgás közben csak úgy per tangentem odavetve a bájos látogató, nemde csak rosz vicez, mit a Svábhegyen szerte beszélnek, hogy t. i. felajánlotta volna képviselő ur a *Renéltet* egy zsidó templom építésére.

— Nem a, egész komolyan tettem erre nézve ajánlatot.

— Igazán, nem mondhatom, mennyire meg vagyok lepetve. Elhíheti különben, képviselő ur, hogy az egész Svábhegy megbotránykozik tervén.

— Az egész Svábhegy! Hogyan, a katolikusok is?

— A katolikusokról nem szóltam, hiszen a Svábhegyen minorításban vannak.

— És mégis van templomuk, még pedig igen csinos. Arra, igaz, nem emtékszem, hogy a hatolikusok megbotránykoztak volna, midőn 3 év előtt a templom építését tervbe vették, hanem azt igenis gyakran hallottam, hogy Nagysád boldogult atya, milyen rendkívüli tevékenységet fejtett ki annak idején, hogy templomot állítsanak fel a pestiek — a *debreczeni* vásártéren. Boldogult atya ugyanis még eljárt a debreczeni vásárookra, s ott tartózkodása alatt gyakran ellátogatott az

általa és elvtársai által csakugyan felállított vásártéri templomba.

(A kecses látogató zavartan köhécsel. Kis szünet után a nekimelegedett, különben hideg, kimért politikus így folytatja.)

— Igaz, szándékom van, a leányom nevét viselő telken kis templomot építtetni a Svábhegyen, de az észleltek után legnagyobb fájdalommal attól kezdek tartani, hogy tervemmel elkéstem. A gazdag zsidó ifjuság nagy részének nincsenek ideáljai, nincs hite, nincs vallása és nincs elve; majmai a divatnak és rabjai az élvek hajhászásának. Hova kellett sülyednie azoknak a zsidóknak, kik szégyennek tekintik, ha zsidó templomot akarnak köztük emelni? Hol az antiszemita, ki a zsidó templomot stigmának, gyaláztatnak merné nevezni? A nagyapák közül, ha tizen laktak együtt, templomról gondoskodtak, és unokáik halálra ijednek, ha zsidó templomot hallanak említeni. Valóban az ilyen zsidóságnak *már késő* templomot emelni! . . .

— De mondja meg, képviselő ur, miért jutott ez épen most az eszébe, hisz annyi éve, hogy a nyarat a Svábhegyen tölti és voltak idők, mikor az emberek sokkal fogékonyabbak voltak a vallásos dolgok iránt?

— Megmondom. Emlékszik Nagysád az utolsó nagyobb svábhegyi táncmulatságra? Hogyne, hiszen kitűnően mulatott. Ott volt, nemde, a Svábhegyen lakó zsidóság tulyomó része és járta a táncz, keringett a pezsgős pohárkivilágos kivirradtig. Azon az estén, nagyságos asszonyom, az összes zsidó templomokban a hivek a földön ülve, Jeremiás siralmait zokogták. A zsidó állam kétszeres elpusztulásának évfordulója volt. Az apák, az Önatyja is, Nagysám, bójtval, imával, magabaszállással töltötték a «tiseóh beóv» napját «estétől estig»; és önök tánczozal, zeneszóval, kurjantással és kicsapongó dalokkal köszöntötték e nap reggelét! — Már nem szólok vallásosságról, de tán van Önökben *kegyelet* apáik, anyáik iránt. És nem ütötték-e arczul tulajdon édes szüleik emlékét, midőn az ő általuk gyászünnepként szentül megtartott napot önök imigyen szentségtelenítették meg? Egy néhány fiatal ember, kiket erre figyelmeztettem, váltig biztosítottak, hogy a tánczestélyre a világért sem mentek volna el, ha tudták volna, hogy ép akkor este köszöntet be a «tiseóh beóv», mert hisz — mint mondák — a Svábhegyen sok ugyan a zsidó, de nyoma sincs a zsidó vallásnak. Akkor gondoltam először arra, hogy templomot építtetek itt. Legyen nyoma a zsidó ünnep- és gyásznapoknak, és egyáltalán a zsidó vallásnak és szertartásoknak. A miket azonban azóta tapasztaltam, az elszörnyűködés, melyet tervem szült, — fájdalom! — arról győződtem meg, hogy már elkéstem — De mi baja, kérem? Nagysád sir! — Igazán jól esnek ezek, a szülők iránti kegyeletnek szentelt könyvek. — Hát ha mégsem késtem el tervemmel!

Szabolcsi.

Az orsz. izr. tanító-egylet közgyűlése.

Az ország minden tájáról érkeztek zsidó tanítók, hogy részt vegyenek egyletüknek elnökválasztó ülésében. Jól esett látnunk, hogy a tanügy harczosai, mennyire érdeklődnek szövetkezetük ügye iránt, és hogy számos község akadt, mely pénzbeli segélyvel lehetővé tette a tanítóknak, hogy megjelenjenek a közgyűlésen. Még nagyobb örömeinkre szolgált, hogy elmaradtak azok a zajos jelenetek, izgalmak és támadások, melyektől sokan tartottak, hogy a gyűlés oly méltóságosan, higgadtan folyt le és a tagok oly igazán distingvált magatartást tanúsítottak, mely diszére válik az egyesületnek.

Csajághi Béla első alelnök és időközi elnök példás tapintattal vezette a közgyűlést, mely azt a benyomást tette, hogy a némileg megbomlott egyetértés végre is tökéletesen helyre fog állni. Üdvözölte elnök a jelenvoltakat és ezután a leköszönt elnök, Szántó Eleázár érdemeit ecsetelte rövid vonásokkal. Hangsúlyozta, hogy Szántó minden szabad idejét az egyletnek szentelte, és minden tőle telhetőt megtett érdekében. Tizenöt éven át működött az egylet érdekében, melylyel identifikálta magát és melyet ő tett azzá, a mi ma. Szántó ezzel becsülettel kiérdemelte, hogy azért halálával és elismeréssel viseltessenek iránta, és hogy ezt az egylet ki is fejezze.

Miután a közgyűlés elfogadta ezi az indítványt, Csajághi Béla röviden ismertette azokat a szomorú tapasztalatokat, melyeket ideiglenes elnöksége alatt tett. Számos tag visszaél jogaival és rúttul kiaknázza az egyletet, s a legkisebb baleset kárát az egyletre szeretné háritani. Némelyek valóságos üzletet csinálnak abból, hogy az egyletbe tartoznak, önzők, haszonlesők; megtörtént, hogy valaki még életében kivette a holta után járó illetéket. — Reméli, az ilyen visszaélések a jövőben nem fognak ismétlődni.

Ezután számos üdvöző levelet és táviratot olvastak fel; ilyeneket küldtek, Neuman Ármin aradi tanító, az aradi izr. hitközség, Auspitz Ármin Nagy-Váradról, Goldberger Mária-Hunfaluról stb.

Witt Manó tiszteletbeli tag, (Vác) azt indítványozza, hogy a közgyűlés fejezze ki Szántó Eleázár iránti elismerését jegyzőkönyvileg és az erre vonatkozó kivonatot származtassák az egylet volt derék elnökéhez.

Következet a titkári jelentés, melyet Morgenstern Jakab titkár adott elő, és melyből a következőket emeljük ki:

A bevételek összege a f. év első felében volt: 1261 frt 13 kr; a kiadások 1849 frt 67 kr. A kiadások az első félévben rendesen túlsúlyban vannak, mert a főbb bevételek rendesen a második félévben

folynak be. Az egyesület vagyona 22.000 frt, mi évi 652 frtot hoz kamatokban.

A könyvvállalat az idén szokottnál nagyobb jövedelmet mutat fel, és ennek oka abban rejlik, hogy az idén 9 különböző könyv nyomtatott ki. Ezek közül a Szidur régi alakjában és 12 dik kiadásban; de valószínűleg már utoljára, ha nem akarjuk, hogy ezt a legjobb kelendőségnek örvendő könyvet ki ne szorítsák az iskolákból. És ha majd egy új Szidurt adunk ki, mely berendezésre és külső kiállításra nézve a tanítók által már annyiszor hangoztatott kívánalmaknak megfelel, egyszersmind a már elhatározott fordított Szidur kiadását kell fogantatnunk, hogy minden igénynek megfelelhessünk.

Könyvvállalatunkban eddig 322.000 példány hagyta el a sajtót; ezekből évenként átlag 20 ezer példány kell el. A raktáron van jelenleg a 19 különböző könyvből mintegy 97.000 példány.

Az utolsó közgyűlés óta tartott választmányi ülésekben bejelentetett és felvételre 17 pártoló és 62 rendes tag; kizárattott 23 tanító, mivel a tagsági díjakat be nem fizették.

A jövő évben lesz ezen egyesületünk megalapításának 25. évfordulója. E végből szükségesnek tartja az elnökség, hogy az egyesület életében felmerülő eme fontos mozzanatot kellően megünnepeljük. Ha egyebet sem tennénk, mint azt, hogy 25 évi működésünk részletes történetét adnók a magyar zsidóság kezébe, akkor is biztosak lehetünk, hogy az összes honi zsidóság szívesen részt fog venni ezen ünnepélyünkben és ekkor bizonyára sokan, felismerően egyesületünk emberbaráti és kulturális céljait, örömmel sietni fognak ezt az intézményt támogatásukban részesíteni.

Megemlékezik a jelentés az év halottjairól is, különösen kiemelve *Deutsch* Henriket, *Lichtenstein* Izraelt (Baja), *Waldner* Mórt (Czegléd), *Marsik* Fülöpöt (Alberti-Irsa), *Weisz* Farkast (Budapest).

Barna Jonás polg. isk. tanító hivatkozva arra, a mit az »Egyenlőség«-ben *Deutsch* Henrik volt tanítóképzési igazgató özvegyének sorsáról olvasott, oda nyilatkozik, hogy az egyesületnek tennie kell valamit a boldogult özvegye érdekében. Nem tűrheti az egyesület, hogy nyomorban éljen az, ki hitvesse volt annyi zsidó tanító oktatójának, a magyar zsidó tanügy egyik legkiválóbb oszlopának. Legjobb módja volna ennek az, hogy az egyesület megszerezne *Deutsch* Henrik bibliafordítását, melynél jobb ugysem létezik, s melynek eladásával még jó üzletet is csinál az egyesület.

Az indítványt élénk helyesléssel fogadták és tárgyalás végett a választmányhoz utasították.

Csikási Fülöp, szintén hivatkozva az »Egyenlőség«-cikkére, ajánlja, hogy az egyesület 50 frtot szavazzon meg bold. *Deutsch* Henrik sírköve számára, mit felszólaló szintén a választmány elé terjeszt.

A közgyűlés ezután köszönetet szavazott Szolnok,

Losonc, Kassa, Topolya, Nyitra, Szigetvár, Szabadka stb. városoknak, melyek vendégszeretettel fogadták az egyesület vidéki köreit; valamint köszönetet mondott azoknak a zsidó hitközségeknek is, melyek lehetővé tették tanítóiknak, hogy a közgyűlésre eljöhessenek.

Lederer Ábrahám a gyűlés nagy tetszése közt köszönetet mond az egyesület nevében Csajághi alelnöknek, ki az interregnum alatt oly jelesen vezette az egyesület ügyeit.

Következett a közgyűlés tulajdonképeni tárgya, a választási aktus. Sokkal simábban ment végbe, mint félték. Általános lelkesedéssel és közfelkiáltással *Oser* Zsigmondot választották meg elnökké. Riadó éljenzéssel üdvözölték az új elnököt, s a jelenvoltak közül sokan siettek hozzá, hogy kezét szoríthassanak vele.

Csajághi Béla lelkes szavakban fejtette ki, mily örömet látják az elnöki széken azt a férfit, a ki bírja az összes tagok szeretetét és bizalmát, ki már tizenöt éven át, mint pénztáros oly nagy szolgálatokat tett az egyesületnek.

Oser Zsigmond, elfoglalva az elnöki széket, megindulástól remegő hangon köszöntö meg a kitüntetett választást Megigérte, hogy ezental is híven fogja szolgálni az egyesületet. Az elnöki méltóságot fenn fogja tartani teljes épségében, nem enged belőle senkivel szemben, de nem is fogja tullepni hatáskörét sohasem. Gondot fordít majd arra, hogy lehetőleg szaporíttassék a pártoló tagok száma, mert még sok testület és személyiség van, kiktől méltán elvárhatnák, hogy segítsék és támogassák az egyesületet. Maga a pesti izr. hitközség sem tartozik az egyesület pátrónusai közé.

Az elnök szavait zajos éljenzéssel fogadták. Valóban meg is örülhetnek az új elnöknek, ki mindenkor kötelességtudó és kiválóan buzgó férfiú volt. Negyvenkét év óta működik a tanügy terén. 1852-ben született Bonán Komárommegyében és már nagyon fiatalon tanítóskodott Fehérvárott. A tanítói vizsgát és a közép-kereskedelmi tanári vizsgát Budapesten tette le, most már 23 év óta tanít az izr. tanító-képző intézet mintá elemi iskoláján. Az országos egyesületnek, mint említettük, 15 év óta fáradhatlanul buzgó pénztárosa.

Első alelnöknek továbbra is megmaradt *Csajághi* Béla, második alelnök pedig *Reif* Jakab, főrealiskolai tanár választott; titkárnak megmaradt *Morgenstern* Jakab. — Pénztárossá *Kornfeld* Gyulát, ellenőrökké dr. *Zsengery* Samut és *Schön* Józsefet választották meg, amit éljenzéssel fogadtak.

Végül még ideiglatjuk a jelenvolt tanférfiakat abban a sorban, a mint a körözött ivekre feliratkoztak:

Kohányi Sámuel Budapest, Szép Lipót Veszprém, Schwarz Károly Bács, Stern Mór Budapest, Bun Samu Nagy-Kanizsa, Leitersdorfer József Rózsahegy, Kramer Simon D.-Pentele, Hermann József Máté-Szalka, Schulhof L. Omoravicza, Kanitz Zsigm. Bölske, Ro-

senberg Nándor Cs. Somorja, Kleinwald Lipót Ó-Becse, Deutsch Salamon Ó-Becse, Lustig Mihály Dévaványa, Weinberger Simon Ócsöd, Krausz Bernát Kula, Fleischmann Izrael Zsámbék, Szontágh Jenő Szolnok, Silberstein Ede Mosóc, Geiger Miksa Esztergom, Fischer Mór Csúz, Kohn Simon, Bresr Mór B.-Gyarmat, Seltmann Lipót Párkány, Goldberg Ferencz Nagy-Salló, Neuman Vilmos Tisza-Beő, Berger J. Lipót Budapest, Singer Izrael S.-A -Ujhely, Ornstein Salamon Jászberény (község költségén), Stöckelmacher Bernát, Mendl József Párkány (községi költségén), Fleischmann Lipót, Rechnitz Adolf B.-Bánya (községi költségén), Winternitz Ignácz Kún-Szt.-Márton, Hochberger Adolf Tisza-Szt.-Miklos, Schwarz Márk Vác, Blumschein Lipót Esztergom, Lichtenfeld Jakab Budapest, Lederer József Soroksár, Kemény Mór Nagy-Kanizsa, Tauszki Mór Polgárdi, Rotter Salamon Bpest, Weisz Mór Ó-Dombovár, Schlichtar Armin Bpest, Kellner Ignácz Siklós, Pollacsek Mór Stomfa, Wank S. Zsigm. Bpest, Fleischmann Adolf Döbrököz, Berger Vilmos Sárbogárd, Walder Jakab Baja, Roth Ede Mosony, Lippe József Debreczen, Ransburg Adolf Czegléd, Hoch József Pécs, Engl Adolf Budapest, Schwarz Mór Sz.-Somlyó, Krausz Salamon Lengyeltóti, Deutsch Mór Szenicz, Pauker Lipót Nagy-Szt.-Miklós, Anhalter Jakab Nagy-Szt.-Miklós, Schlesinger Simon Siklós, Gömöri Armin Kaposvár, Stern Dávid Dombóvár, Nagy József Turdossin, Havas Bertalan Siófok, Haas Mór Péczel, Spitzer Adolf Apostag, Szekler Samu Baja, Neufeld Gusztáv Érsekújvár, Deutsch Samu Szeged, Blitz Samu Érsekújvár, dr. Zsengeri Mór Budapest, Szántó Ede Szabadka, Szántó Edéné állami képezdei tanárnő Szabadkán, Baum Fülöp Veszprém, Fischman Ignácz Virsápatáti, Nasonék Dezső Vác, Vilheim József Udvard, Horovitz Simon Budapest, Klein Armin Uj-Kécske, Braun József T.-Földvár, Weisz Miksa Galgóc, Hoffman Mór N.-Kanizsa, Décsi József Érsekújvár, Heller A. Lipót Csabaj, Pollák Adolf Tornocz, Löwinger Károly Nyitra, Eskstein Lipót Szt.-Endre, Kohn Izidor Tapolca, Kohn Adolf Tolna-Tamási, Reisz Izsák Csomad, Weil Nándor Assakürth, Heilpern Benő Dunaszerdahely (hitközség költségén), Goldstein Simon Nagy-Ripény, Pollák Manó Szentés, Deutsch Miksa Szentés, Weisz Mór Dombóvár, Koralek A. Emil Vág-Szered, Herzfeld Jakab Tata, Vitt Manó tiszt. tag Vác, Schön Bernát Győr, Adler Simon, Blumenstock Jakab Bonyhád, Schlesinger Ad. Erd, Tolnai Béla Bpest, Stricker Simon Baja, Danos Bpest, Bogner Jakab Vác, Szilágyi Mór Orosháza, Singer Manó B.-Csaba, Füchsl Márk L.-Szt.-Miklós, Groszmann Adolf Trencsén, Adler Simon Bpest, Kulka Dávid Beczkó, Lövy Mór Igló, Schwarcz Károly Barcs, Grünfeld Izsák Bpest, Erdélyi Lipót, Weisz Jakab, Salamon Náthán, Kertész Izidor Felső-Irag, Illés József Bpest, Ellenbogen Henrik Velence, Krausz Izrael, Bpest, Lövy Henrik Bpest, Tauszk Ede Lugos.

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetésük aug. végén lejár, teljes tisztelettel kérjük, méltóztatásnak előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Előfizetési feltételek:

egész évre	8 frt — kr
fél évre	4 frt — »
negyed évre	2 frt — »

Papok, tanítók és községi hivatalnokok:

egész évre	7 frt — kr
fél évre	3 frt 50 »
negyed évre	1 frt 75 »

Az „Egyenlőség“

szerkesztősége és kiadóhivatala
Budapest, Váczi körút 23. sz.

Naptár.

Vasárnap (1890 augusztus 24) 5650 Ellul hó (29 napos) 8-ika. Hétfő 9-ike. Kedd 10-ike. Szerda 11-ike. Csütörtök 12-ike. Péntek 13-ika. Szombat 14-ike. Hetiszidra: **Ki-Széczé,**

Hazai hírek.

? — *Mig Tisza Kálmán állott a magyar kormány élén, de Tisza miniszterelnöksége előtt is, a pesti zsidó hitközség rabbija minden évben meghívót kapott a miniszterelnök által Ő felsége, a király születése napján adott lakomára, melyen dr. Kohn Sámuel rabbi rendszeren meg is jelent. A folyó évben csak a keresztény felekezetek papjai kaptak meghívót, de kibagytták a zsidó papot. — Vajjon miért?*

— **A devecseri tűzkárosultak számára** Bisbitz Johanna urnő a Hirsch Móricz báró jótékonyalaphól 300 frtot küldött a múlt évben megalakult és Bischitz Johanna nevet viselő devecseri izraelita nőegyletnek, azzal a megbizással, hogy a szegény kárvalottak közt felekezeti külömbiség nélkül osszák ki.

— **Halálozás.** Fájdalommal értesülünk, hogy folyó hó 20-án hirtelen halállal mult ki *Neubauer Mózes*, kotteső-nagybícei nagytudományu es buzgó rabbi. A sujtott hitközség 21-én kiséri temetőbe siratott papját.

— **Székfoglalóját és esküvőjét** egyszerre ünnepeli f. hó 27-én *Schück Májer* ur, Schück Jakab, nádudvari rabbi fia. Schück Májer ur a nevezett napon ünnepélyesen foglalja el az ónodi rabbiszéket, melyre egyhangulag megválasztották, és ugyanaznap délután esküvőjét tartja *Kohn Regina* kisasszonnyal, a hold. volt ónodi rabbi szép leányával.

— **Az orvosok és természetvizsgálók** nagyváradi vándorgyűlésén számos zsidó orvos és tudós játszott kiváló szerepet, a mi különösen a szakgyűléseken tünt ki. A belgyógyászati szakosztályban,

melynek dr. *Kowrad* Márk volt az elnöke, *Szili* Adolf dr. egyetemi magántanár a látóidegek különböző alakjairól beszélt. Az előadó fejtegetését a szakosztály zajos éljenzéssel fogadta. — A sebészeti szakosztály ülését dr. *Böke* Gyula rk. egyet. tanár, mint elnök, megnyitván, nagy figyelemmel halgatott előadásban kiterjeszkedett a fülgyógyászat viszonyára az orvosi tudomány többi ágaihoz és arra a végeredményre jutott, hogy a fülgyógyászat úgy a belgyógyászat, mint a sebészettel elválaszthatlanul összefügg, és annak tanítását úgy az orvos tökéletes kiképzetése, mint a betegek érdekében szükségesnek tartja. — Dr. *Richtmann* gyakorló orvos N-Kikindáról felolvasást tart az «Aristol» nevű új gyógyszeréről, Dr. *Richtmann* előadását érdekes diskusszió követte. — Dr. *Szenes* Zsigmond a dobüreg heveny lobjának gyógykezeléséről tartott fölolvast. Dr. *Feleki* Hugó rendkívüli érdekes és ritka szakismeretre valló előadásának tárgyát az eudoskopia képezte. Utána *Török* Lajos tartott vonzó előadást az atheromák keletkezéséről. Végül; dr. *Munck* Jakab értekezett ily czímen: «Visszapillantás az antiszeptikus sebészetre».

— **Két helyreigazítás.** Az «Iskolai értesítők» kritikusa ellen lángoló haraggal fordul Szilágyi ur Kassáról, mintha a kassai értesítőt nem ő, hanem Zs. P. ur szerzette volna. Különb. tudomásul vesszük Szilágyi ur azon kijelentését, hogy ő tulajdonképen Pestalozzit gondolta, mikor Rousseaut irt. Tévedni végtére akárki tévedhet. Abban azonban a világeért sem adunk neki igazat, hogy, Zs. P. kritikája az iskolát károsítja. Zs. P. egyedül a smokságot (a szó oly markans és kifejező és magyarul oly nehezen visszaadható, hogy megérdemli, miszerint polgárjogot nyerjen a magyar journalisztikában is) ostorozza, a mi igenis iskolát és tanítót egyaránt károsít. — Lévai Izor ur meg arról értesít bennünket, hogy Zs. P. téved, midőn azt írja róla, hogy a múlt évi értesítőben még Lévai Izrael volt. Az előző értesítőkön egyáltalán nem szerepelt az ő neve, és ha valamelyik dolgozatával a nyilvánosságra lépett, mindig a Lévai Izor nevet használta.

— **Neumann Armin dr.**, országgyűlési képviselő és egyetemi rk. tanár, mint már említettük, rendkívüli fényes eredménnyel bonyolította le a Keglevich István gróf csődügyét, melyben mint gondnok szerepelt. Buzgóságával és ritka szakértelmével oly nagyszerűen rendezte a gróf ügyeit, hogy a hitelezőknek nincs okuk panaszkodni és Keglevich gróf is sokat megmenthetett vagyonából. *Neuman* dr. nak köszönhető az is, hogy Károly Lajos főherceg, a monarchia prezuntív trónörököse vette meg Keglevich István gróf kis-tapolcsányi birtokát, és így magyar földesurrá lett. Az adás-vevési ügyletet *Pater* Pollákkal, a mölki apátság udvarnagyaival, mint Károly Lajos főherceg képviselőjével in-

tézte el. *Pater* Pollák nem tudván magyarul, természetesen németül kellett vele tárgyalni, és a szerződést is németül kiállítani, a melyet aláírva, *Pater* Pollák magával vitt Bécsbe. Károly Lajos főherceg mult vasárnap a dalünnep megnyitására Bécsbe érkezvén, ugyanakorra táviratilag fölhívatta magához *Neumann* Armin drt. és kiemelvén, hogy tud és szívesen beszél magyarul, azon kívánságát fejezte ki előtte, hogy szeretné, ha a tapolcsányi adás-vevési szerződés magyarul állíthatnák ki és ő mint magyar földbirtokos magyar szerződést írhatna alá. *Neumann* Armin dr. a legnagyobb örömmel tett eleget a főherceg kívánságának s azonnal megfogalmazta magyarul a szerződést, «mely ő cs. és kir. fensége parancsára magyarul állítatott ki»; aztán Károly Lajos főherceg sajátkezőleg aláírta az okmányt így: «Károly Lajos főherceg.» — A kiváló ügyvéd és orsz. képviselő méltán lehet büszke a csődügyben elért eredményekre.

— **Réthy Laura**, a népszínház új primadonája a héten több ízben lépett fel és minden alkalommal nagy tetszést aratott. A Falu rosszában *Finum* Rózsit, *Blaháné* legjobb szerepét adta. még pedig oly kitűnően, hogy a kritika legnagyobb dicsérettel emlékezett meg róla. A kisasszony közel rokona *Réthy* Mór müegyetemi tanárnak.

— **A tanítóképző-intézeti tanárok országos egyesületének közgyűlése** alkalmával több hitsorsosunk tűnt ki, de a legnagyobb feltűnést keltette *Szántó* Edéné szabadkai képezdei tanárnő működése. A gyakorló iskola szervezetére vonatkozó felszólalásait általános tetszéssel fogadták, és sokan gratuláltak a jeles hölgynek.

— **Nemeslelkű adomány.** *Fischer* Mária asszony, az ujvidéki jótékony izr. nőegylet elnöke, Mária Valéria főhercegnő esküvője alkalmával 500 frtos alapítványt tett. A kamatokat az esküvő évfordulóján szegény elemi iskolai tanulók közé fogják szétosztani.

— **Uszóverseny.** A Nemzeti uszodában szazakra menő néző közönség előtt a napokban igen érdekes uszóverseny ment végbe. Örömmel tapasztaltuk, hogy a versenyzők és a nyertesek legnagyobbbrészt zsidó ifjak voltak, kik ugyancsak kitétek magukért. A három tagu juri tagjai közt *Spitzer* Pál is volt. A verseny lefolyása a következő volt: 1. Megnyitó verseny. Táv, 36. m. 2. csoport. Elsők: *Bernstein* A. és *Grausz*. 2. Kitartó verseny. Fél órai rekord mellett az uszodát legtöbbször uszta körül: *Auer* Róbert. 3. Hátonuszás. Első: *Auer* Bertalan. 4. Gyermekeverseny. Elsők: *Weichselbaum* és *Smolka*. 5. Korrekt uszás. Első: *Wachsmann* Henrik. 6. Ugrókeverseny. A díjat itt szintén *Wachsmann* Henrik nyerte el minthogy *Petzke* Rezső lemondott róla. 7. Gyorsuszás. Első: *Drucker* Gyula, ki folyton vezetve, nagy térelőnyvel érkezett be elsőnek. 8. A buvárverseny győztese *Fuchs* lett, ki 1. p. 29 mp.-ig maradt a víz alatt. A vizalatti uszásban első lett

Drucker Gyula. 9. A víztaposást legtovább tartotta ki Smolka, a vigaszversenyt *Füst* nyerte meg. A díjak igen csinos tárgyak voltak

— **Bajai Hírlap** ezimen vegyestartalmu hetilapot indit *Lemberger Ármin dr.*, bajai tekintélyes ügyvéd. A lap szeptember 21-én indul meg. Főmunkatársa *Stern Adolf* lesz. Sok szerecsét kívánunk az új válalathoz.

— **Eljegyzés.** *Schwartz Isidor*, a *Fried Mór* és *tsa* czég tagja, eljegyezte *Brachfeld Siegfried*, tekintélyes budapesti kereskedő szép leányát.

Külföldi hírek.

— **Keresztény tekintélyek a zsidókról.**

Az «American Hebrew» mint már ismételt említettük, előkelő keresztényekhez kérdéseket intézett az antiszemizmust illetőleg. A már közölt válaszokhoz méltán sorakozik a híres *Schurz Károly*, ismert amerikai tudós és nemzetgazdászé, mely következőleg hangzik: «I. Ép oly kevés látom igazoltnak a zsidók elleni előítéleteket, azért mert zsidók, mint hogy nem tudám igazolni az előítéletet mások iránt, a miért kálvinisták, katolikusok, unitáriusok, yankeek, newyorkiak, németek, francziák, magyarok stb. Nem ismerem más szabályt, azon kívül, hogy az emberek jellemük és nem vallásuk, vagy fajuk után ítélendők meg. Hosszu tapasztalás, kiterjedt ismeretség arra a meggyőződésre hoztak, hogy az oly emberek, kik annyira nézik a fajt és vallást, maguk nem igen dicsekedhetnek jellemükkel és azért keresik a mérlegelés más alapját. — II. A keresztény hitoktatás kétségkívül sokat tett az irányban, hogy előítéleteket keltsen, de nem egyedüli forrásuk. Az uralkodó társadalom rossz lelkiismerete az, mely mának a zsidókat, és csakis a zsidókat vádolja. Aztán meg sok oly ember van, ki azt hiszi, hogy maga növekedik, ha másokat lealacsonyít, ki nagynak képzelet magát, ha van valakije, kit lábbal taposhat. — III. Jó és rossz embereket, becsületeseket és gazembereket, kellemeseket és kellemetleneket körülbelül egy arányban láttam zsidóknál és keresztényeknél. A zsidók azonban szenvednek a fajuknak tulajdonított hibák alatt, mert ha zsidó véletlenül alkalmatlanná lesz, szerte hangzik, hogy «lám, ez a zsidó!» Ha keresztény teszi ugyanazt, senki sem mondja, hogy «lám a keresztény!» — IV. Az előítéletek eloszlatásának eszközei idő, nevelés, kölesönös igazságszeretet és jóakarát Így aztán az egyenlőség talaján elvesznek az üldözések nyomai, és minél inkább igyekezik az egyik fél kimélni a másiknak érzelmeit és öntudatát, annál gyorsabban megy majd végbe ez a proecessus.»

— **Oroszország czáfolgot.** A «Times» híres közleményei, úgy látszik, nagyon elevenére találtak az orosz kormánynak, mert még egyre kürtölteti a czáfolatokat. A «Politische Corr.» szerint a »Times» híre

valótlan, bár igaz, hogy a zsidóknak földszerzésijogait. különösen Orosz-Lengyelországban meg akarták szciritani, de ez még nem történt meg. Csak egyes kormányzók utasiották az alantas közegeket, hogy szigoruan hajtsák végre az érvényben levő zsidó-törvényeket, a mi valószínűleg a belügyminiszter instrukciója folytán történt. A «Grasdanin» azt írja, hogy az összes pétervári zsidók igazoló iratait meg fogják vizsgálni és a kiknek nincs joguk a fővárosban maradni, azokat ki fogják utasítani. Látnivaló tehát, hogy tényleg szigorubban bannak a zsidósággal, és minthogy a régi törvényekből akármit ki lehet olvasni, szükségtelen új törvény hozatala. Bizonyítja ezt különben az a körülmény is, hogy Odesszából számos zsidó kézművest, kereskedőt és magánzót kiutasítottak. Ugyancsak Odesszában megtagadták a zsidó ügyvédjelöltektől az ügyvédi praxis gyakorlását. — Mint a «Novorossiski Telegram» jelenti, a kormány elrendelte, hogy a vásárokra csak bizonyos arányban bocsássanak zsidókat, hogy a keresztény kereskedők jobb üzletet csinálhassanak. Hogy nem is hisznek mindenütt az czáfolatoknak, bizonyítja egy vashingtoni távirat, mely szerint a képviselőház külügyi bizottsága elfogadott egy rezolúciót, melyben az Egyesült-Államok elnökétől felvilágosítást kívánnak az oroszországi antiszemita intézkedésekre vonatkozólag, és egyuttal azt is kérdik, igaz-e, hogy Oroszországból amerikai alattvalókat kiutasítottak.

— **Orosz földbirtokosság hanyatlása.** Kiev és Csernógov kerületekben június hóban nem kevesebb, mint 182 nemesi birtokot árvereztek el egy kievi bank keresetei folytán. Az árverést szenvedettek közt számos arisztokrata van, így Kocsubei és Gedroje hercegek, Maurokordato és Tolstói grófok, Wrangel báró. Ennek egyik legfőbb oka, hogy a zsidók nem lépnek már berlői viszonyba, és ezáltal a haszonbér rohamosan csökken, másrészt folyton emelkedik az oly földtulajdonosok száma, kik maguk nem tudják művelni uradalmukat, mert az árveréseken rendszeren nagy-rangu hivatalnokok és más városi emberek vásárolnak birtokokat.

— **Zsidó kolonia.** A »New-Yorker Handelszeitung« jelenti, hogy a New-Jerseyben nyolcz évvel ezelőtt létesült kolonia, melyet Oroszországból menekült zsidók alapítottak, most már szépen virul. Több, mint hatszáz lakósa van. Földje, melyből nyolcz év előtt egy acre 12 dollart ért, most tizszeres áron is alig kapható. A kolonisták teljesen meg vannak elégedve sorsukkal.

— **Egy jóltevő halála.** Amsterdamban meghalt *Tabak Markus Gerson*, ki egyike volt a város legjótékonyabb polgárainak. Két év előtt 200,000 frtot adományozott agg nők és férfiak gondozására. Végrendeletében jelentékeny összeget hagyományozott a zsidó hitközség jótékony intézeteire.

— **Bukarestből** a rendőri önkény egy hallatlan példájáról értesítenek. Eszerint a rendőrség *hatóság* zsidót börtönbe vetett, s aztán kiutasította őket az országból. A szerencsétleneket azzal vádolták, hogy orosz hémek. A kiutasítottak családjainak könyörgése és az előkelő hitrokonok közbenjárása mitsem használt.

— **Porosz királyi főjósztáigazgató.** A német császár *Meyer Zsigmond* haszonbérlet, az elhunyt *Meyer Jakab* Abraham titkos keresk. tanácsos fiát, ki jelenleg Neuendorfban Oderberg mellett lakik, mint Berlinből írják, kinevezte porosz királyi főjósztáigazgatóvá. Ez az első eset, hogy Poroszországban zsidó ember ily czímet nyert.

— **Antiszemita jelöltek utóbajai.** Párisban általános derűtséget kelt az a panasz, melyet az antiszemita községi képviselő jelöltek ellen emelt a nyomdász, ki a választási felhívásukat kinyomatta. De *Mores marquis* állt jót a husz jelöltért, de most sem ők, sem a marquis nem akarják kifizetni a 150,000 frankra rugó költségeket. Kétséget sem szenved, hogy a famous jelöltek el fogják itélni.

— **A «Punch» az orosz zsidó üldöztetésekről.** Alig van művelt ember, ki legalább hiréből nem ismerne a «Punch»t, az angol «Borsszem Jankó»t. Ez az előkelő angol éleztlap legutóbbi számában az orosz zsidó üldöztetésekkel foglalkozik. A czimlap a czárt ábrázolja, a mint egy földön fetregő zsidó nyakára teszi lábát. A háttérben megjelenik Fáraó szelleme és inti az oroszok urát, hogy tartózkodjék az embertelenségektől. A «Punch» egy igen szép versben is figyelmezteti a czárt, hogy az a kard melyet a zsidók ellen emelnek, mindig azt sérti, a ki használja.

— **Angol Czionbarátok társulata.** A londoni «Chovevé Zion Society» tagjainak száma folytonosan növekedik. A legkiválóbb filantropok is beléptek a csak néhány hónap óta létező szövetkezetbe. A heti üléseken, melyeket a Jewish Working Men Club csarnokában tartanak, rendszeren több ezer ember vesz részt. Különösen *Macoby* rabbit kedvelik, ki előbb Oroszországi Kamniczián volt rabbi és azért általánosan «kamniczi maggid»-nak nevezik; gyönyörű beszédekkel szokott mondani. Az egyesület működése iránt a vidéken is kezdenek érdeklődni. Edinburgban és Manchesterben fiókegyletek alakultak, utobbiba eddig százhusz tag iratkozott be. A főegyletnek már 1500 tagja van.

— **Aranyérem.** *Jaffé* W. porosz kormányépítésznek a melbournei világkiállítás bíráló bizottsága nagy aranyérmet szavazta meg, melyet a berlini belügyi hivatal a napokban juttatott *Jaffé* kezeihez.

— **Kitüntetett igazgatónő.** Midón Ferdinánd bolgár fejedelem legutóbbi utazása alkalmával Tatár-Bazaridzsikba érkezett, az All. Isr. zsidó leányiskolája is jelen volt a fogadtatáson. A fejedelemnek ez annyira tetszett, hogy gyémánt nyakéket és egy hízegő levelet intézett az iskola igazgatónőjének.

— **A more judaico eskü.** Nemrég dicsérettel emlékeztünk meg róla, hogy egy jassyi bíró elutasította a more-judaico eskü letételére vonatkozó követelést, és most felháborodással értesülünk róla, hogy *Roselli* igazságügyminiszter ismét behozta azt az esküt. Egy vádlottól követelték a középkori esküformát és utasították *Tauber* F. rabbit, hogy végezze a rüt czeremoniát. A rabbi nem tett eleget a rendeletnek s arra hivatkozott, hogy a mózesi lörvények nem írják elő az ilyen esküt. A törvényszék erre 300 franknyi bírságra ítélte a rabbit és kiküldte *Langhineser* albirót, ki erőszakkal behatolt a zsinagógába, kivett egy tórah-tekercset és aztán maga vette át az esküt abban a formában, melyben azt valószínűleg egy katolikus pap szerkesztette. *Tauber* rabbi fellebezését elutasították.

— **Zsidók a gimnáziumokban.** A porosz gimnáziumokba, mint Berlinből írják, összesen 94000 tanuló járt, kik közt 9.4% volt a zsidó, holott a zsidók csak 1.3%-át képezik az összes férfi lakosságnak. Tízezer férfi lakosra jut a keresztényeknél 62.2 gimnáziumi tanuló, a zsidóknál pedig 4893 — Ez a kimutatás csak dicsőségére válik a porosz zsidóságnak.

— **Magyar család Egyiptomban.** *Heller* Leo tekintélyes kairói polgár leányát, mint az Isr. és Jesch. írja, Alexandriában nőül vette *Aschion* Cezare leányát. Az esküvőn az egyiptomi alkirály is képviseltette magát első szertartásmesterével. A khedive neje gyönyörű gyémántos legyezőt ajándékozott a menyasszonynak. *Heller* hazánkfia; *Nádudvarról* származik, hol most is laknak rokonai. Egyik fivére ügyvéd Pozsonyban. Jelenleg udvari szállítója a khedivének és akárhányszor fogadhatja a miniszterek látogatásait.

— **Új kórház.** Alexandriából írják a mainzi Israelit és »Jeschurun«-nak, hogy ott nemsokára megnyitják az új zsidó kórházat, melyet *Menase* Bechor báró saját költségén emelt. A kórház körül szép fasor van. Csak zsidó orvosok működnek majd az intézetben, mely teljesen megfelel majd az egészségügyi követelményeknek, valamint a vallásnak is.

— **Az amszterdami rabbiszemináriumot** a lefolyt évben 65 hallgató látogatta; az államtól 7000 frt szubvenciót kapott, a zsidó hitközség pedig 4000 frttal segélyezte.

— **Alapítvány.** *Weinberg* J. L. bécsi magános vögrend életében 20,000 frtos alapítványt tett tanulóknak közbe osztandó ösztöndíjak céljából. A kamatokat évente három tanulóknak jutlatják. Az alapítvány a boldogult özvegyének, *Weinberger* Leo asszonynak halála után lép életbe.

— **Zsidók a bosnyák katonaság közt.** Bécs városának érdekes vendégei vannak; a bosnyák katonaság két zászlóalja érkezett az osztrák fővárosba. A legények jól érzik magukat a császárvárosban. Egy bécsi lap többek közt következőket írja róluk: »Többben közülük gondoskodtak a bevásárlásról.

Egy németül tudó őrmester elvezette őket a mézáróshoz, a zöldségárusnőhöz, a kereskedőhöz stb. A mézáróstól vettek 20 kiló »kóser«-hust a mohamedánok s 20 kiló nem kóser hust a katolikusok és orthodoxok számára. Legközelebb azonban maguk akarják maguknak a kóser hust venni. Az őrmester arra a kérdésre, hol tanult meg németül, azt felelte: »Én török vagyok« — s aztán könnyebb megérthetés végett hozzátette »spanyol vagyok«, a minnek magyarázata meg az, hogy ivadéka a 400 év előtt Spanyolországból kiűzött zsidóknak — *A boszniai zsidók jelentékeny kontingensét képezik a bosznia-hercegovinai hadtestnek.* A tábornokok és magasabb rangu tiszték nagyon dicsérőleg szólnak a bosnyák csapatokról.

— **Brimann mohamedanus.** Brimann, az antiszemita talmudtudósok e hirhedt tanítója, mint egy lengyel lap jelenti, most Kairoban él, hol a mohamedánsággal próbálkozik. Miután Lengyelországban zsidó, Angliában protestáns, Ausztriában és Westfáliában katolikus volt, most az izlammal szeretné megkeresni a mindennapit. Rohling és Ecker volt hű bajtársa most egyiptomi hittérítők ellenében a korán dicsősége mellett küzd.

— **Elítélt plébános.** A straubingi (Bajorország) esküdszék három évi legyházra és tíz évi becsületvesztésre ítélte *Hartmann* plébánost, még pedig hamis eskü és oly csalásokra való bujtogatás miatt, melyekkel a fiatal Ebenhoch vagyonát akarta megszerezni egy kolostornak. *Hartmann* különben hirhedt hive és terjesztője volt a legvadabb antiszemitizmusnak, mi miatt ismételve gyűlt meg a baja a világi hatóságokkal

— **Antiszemitizmus Franciaországban.** Ily című vezércikket közöl a newyorki »Belletristisches Journal«; a cikk konstatálja, hogy a rút kórnak nem a francia nép az oka, hanem egyes skriblerék. *Drumont* üzletet csinál az antiszemitizmusból; tiz olvasója közül kilencz azt mondja róla, hogy »bolond, de mulattat« Ez a titka az ő irodalmi üzemeinek.

LÖW LIPÓT

Bibliai Története **hetedik** kiadásban jelent meg. A »Franklin Társulat« a könyvet a nála megszokott gondossággal állította ki. Tartalomra s terjedelemre az új kiadás nagyobb mérvű változtatást mutat, amennyiben rövidítve van s különösen az első fejezet nehezebb részei egyszerűsítve vannak. Lényegesebb változtatásokat tartalmaz a hatodik fejezet, mely a hittan főelveit foglalja magában a tóra verseiből összeállítva. Löw Lipót bibliai története a legelterjedtebb magyar-zsidó hittani tankönyv s elterjedését az új kiadás sima, magyaros irálya bizonyosan fokozni fogja. A Franklin társulat a tiz ívre terjedő könyvet kötve 50 krajczárért adja, amit dicsérőleg kell kiemelnünk, miután egy helybeli hét íves hittani tankönyvet kötetlenül 80 krajczárért kénytelenek a tanulók megvásárolni.

Noch nie so billig

wie jetzt für

ראש השנה וי"ב

und alle Festtage.

Machsor, 2 Bände 30 bis 80 kr., mit deutscher Uebersetzung von 60 kr. bis 1 fl., in 4 Bänden, nach der Reihenfolge ohne zu überblättern, von fl. 1.20 bis 2 fl. 50 kr., in 9 Bänden von 3—8 fl., mit ungarischer Uebersetzung, 2 Bände, für Chortempel von 2—5 fl., 4. Bände, für jede Synagoge verwendbar von 3—5 fl. **Gebetbücher** von 10 kr. bis 1 fl., für **Brautgeschenke**, in Sammtband von fl. 1.50—5 fl., mit Beinverzierung von 3—10 fl., in echt Elfenbein von 15—20 fl., für **Bräutigamgeschenke** Schafwolltalis von 2—15 fl., Seidentalis von 5—20 fl., auch echte Goldborten von 2—6 fl., für Synagogen alle nöthigen Requisiten. **שופרות** von 3—6 fl. **Goldgestickte Vorhänge** vor der Bundeslade. Mäntel zur Thora, Trauhimmel, schön geschriebene **ספרי תורה** neue oder alte, auch gegen Leihgebühr über die Feiertage. **לוח** Taschen-Kalender mit deutsch übersetzte **מנהגים** und unser Bücherverzeichnis 10 kr. Auch schöne und billige **אתרוגים** und

alle Gattungen Schulbücher

Sternberg & Co.,

Verlagsbuchhandlung,

Budapest, Rombachgasse Nr. 16.

Wiederverkäufer und solche Herren, die uns Adressen angeben, wo wir alte oder neue Bücher kaufen oder verkaufen können, erhalten bedeutenden Rabatt.

Most jelent meg:

חנוך מיקרא

ע"י כתב ישר ואמת, ואותיות מהכמת, כי בקמן החל ובגדול כלה, ע"ד היותר טובה וקלה.

»Chinuch Mikra«. Héber olvasókönyv genetikai tannód szerint népiskolák I osztályai számára irták és szerkesztették Berger J. Lipót és Kaufmann József főv. hittanítók.

Tájékozással néhány erősebb vonással akarjuk e műünket a t. cz. közönségnek bemutatni.

1. Kezdtük ugyanis az egyszerű ponton és emez különböző helyzetben különféle hangváltozatait mutatuk; áttérünk aztán a két pontra, majd a háromra és félreismerhetlenül mutatjuk, mikép fejlődnek a különböző jelek egymásból.

2. A hangzók kiejtését mi a tanítóra bizzuk, ejtesse ki, úgy a hogy abban a községben, melyben működik kiejteni szokták; azért nincs a héberben kívül, semmi jel.

3. Kiváló gondunk volt, hogy a betűk összetétele mindig értelmes szó legyen.

4. A szavak csoportosításánál a rokonhangzású, de más jelentésű kifejezésekre nagyon figyeltünk.

5. A gyakorlatok mondatai egytől-egyik a Szidur- vagy Bibliából merítvék.

6. Az olvasmányul felvett anyag az első osztály hittani anyagát teheti.

7. Az ára csak 16 kr. és mégis minden egyes példány után 1 kr. a létesítendő országos zsidó tanítók árvaháza alapjának gyarapítására fordítandó.

8. A kiállítás mindvégig szép és tisztá a szöveg hibátlan.

9. Megrendelhető csak is a kiadó-tulajdonosoknál:

Berger J. Lipót, Budapest, Lajos-utca 203. sz.
Kaufmann József, Budapest, Csengery-utca 59. szám.

IFJ. NAGEL OTTO

könyvkereskedése

Budapesten, Muzeum-körut, a nemzeti színház bérházában.

A m. k. vallás és közokt. miniszterium 21452. szám alatt általánosan engedélyezve:

Magyarország története az elemi iskolák ötödik osztálya számára írta Barna J. Hatodik kiadás. Ára —30

Módszeres tornatanítás. I. Népiskolai tornagyakorlatok, irtak Horváth F. és Juhász Gy. Ára —20

Népiskolai földrajz. Irta: Barna J. fővárosi tanító, I. rész a népiskolák IV. osztálya számára. Kemény kötésben ára —20

Népiskolai földrajz. Irta: Barna J. fővárosi tanító, II. rész a népiskolák V. osztálya számára. Kemény kötésben ára —20

Népiskolai földrajz. Irta: Barna J. fővárosi tanító, III. rész a népiskolák VI. osztálya számára. Kemény kötésben ára —20

A földrajz tanulását e könyvecske a gyermeknek nagyon megkönnyíti, mivel minden fölöslegest mellőzve, rövid velős szavakkal és hiánytalanul a szükséges ismeretet nyújtja.

Magyarország története párhuzamosan alkotmányunk vázlatával és a főbb világesemények függelékével az újabb miniszteri tanterv alapján, írta Barna J. főv. tanító. Ötödik kiadás. Kemény kötésben ára —30

Népiskolai számtan I. rész, a népiskolák II. osztálya számára, irták Virág (Schön) József és Walter K., kemény kötésben ára —15

Népiskolai számtan II. rész, a népiskolák III. osztálya számára, irták Virág (Schön) József és Walter K. fővárosi tanítók, kemény kötésben ára —20

Népiskolai számtan III. rész, a népiskolák IV. osztálya számára, irták Virág (Schön) József és Walter K. fővárosi tanítók, kemény kötésben ára —20

Népiskolai számtan IV. rész, a népiskolák V. és VI. osztálya számára, irták Virág (Schön) József és Walter K. fővárosi tanítók, kemény kötésben ára —40

E könyvecske osztályról osztályra vezeti a gyermeket az elemi számtan ismeretébe a vidéki gyermek látóköréből vett gyakorlati példákat alkalmazva, miért is e könyv vidéki iskolában különös helyén van.

Az egyenletek megfejtése népszerű modorban írta Schwarz M. állami tanító, a népiskolák V., VI. osztályai és polgári iskolák számára ára —40

E könyv jövedelméből az országos tanítók árvalháza javára minden elkelt példány után tíz-tíz krajczár szerző részéről fordíthatni fog.

Írályképző. Ipariskolák számára írta Kugler János. Ára füzve 1.50, kötve 1.60.

Német nyelven:

Leitfaden zum richtigen Denken, Sprechen und Schreiben, írta Flesch M. fővárosi tanító, I. Theil für die unteren Jahrgänge der Volksschule. Második kiadás. Kemény kötésben ára —30

Leitfaden zum richtigen Denken, Sprechen und Schreiben, írta Flesch M. fővárosi tanító, II. Theil für die oberen Jahrgänge der Volksschule. Kemény kötésben ára —30

Mutatványpéldányok ezen tankönyveknek, bevezetés céljával kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

Minden bárhol kiadott vagy hirdett könyv nálam és a legelőnyösebb árszámítás mellett kapható. Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan teljesíttetnek.

☞ Kimerülő könyvárjegyzékek kívánatra ingyen bérmentve küldetnek. ☜

Pályázat meghosszabbítása.

A szolnoki izr. hitközségnek a rabbi állásra vonatkozó s f. évi augusztus hó 1-én lejárt pályázati hirdetménye f. évi szeptember hó elsőjéig hosszabbíttatik meg.

Szolnokon, 1890. augusztus hó 7-én.

Erdensohn M. A.

izr. hitközségi elnök.

מחזורים és מלייתים

beszerzésére

újévre az összes ünnepnapok alkalmából ajánlható az alul-irottéczg, mely következőket ajánlja: **Machzor** német fordítással 9 kötet á 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10 frt; ugyanaz 4 kötetben á 1 frt 50—3 frt. Magyar fordítással 4 köt. á 2 frt. 50 kr, 4 frt; 2 köt. á 1 frt 80, 3 frt. **Mennyasszonyi imakönyvek** á 2 frt és 50 krral fokozatosan drágábban 15 frtig. **Talesz** felnőttek számára **gyapotból** vagy **selyemből** 2—15 frt, gyermekeknek 50 kr, 1 frt 80 kr. **Aranybojtok** 50 kr, 8 frt. **Torah öltökék** bársonyból 10-40 frt. **Porochot** 30—300 frt. **Atlasz-fővegek** 80 kr, 1 frt 50. — **Évfordulói** emléktáblázatok 50 évi kiszámítással 1—1 frt 50 kr. — **שופרות** prima á 3, 4, 5, 6 frt לונה 10 kr. Ismételadók és közvetítők jelentékeny kedvezményben részesülnek.

Schwarz Ignác

könyvkereskedése

Budapest, király-uteza 3, Majtény-féle ház.

Aranyossy Miksa tanár

nyilvános

polgári- és kereskedelmi-iskolája,

Budapesten, V., Nagy-korona-utca 13. sz.

Az intézet áll 4 polgári iskolából és három kereskedelmi osztályból; az utóbbiak megfelelnek a kereskedelmi akadémia osztályainak. Mind a két osztály a nm. vallás és közoktatásügyi miniszter urnak 30784/1890. sz. rendeletével nyilvánossági jogot nyert. Bizonyítványaink tehát államérvényesek. — A jövő iskolaévben megnyílik az iskolai műhely. — Az intézet pensionatussal van összekötve. A beiratások f. hó 27-én kezdődnek. Előjegyezhetni a szünetidő alatt is. — Részletes programot kívánatra ingyen és bérmentve küld

az igazgatóság.

Kohn Arnold

gazdag sírkőraktárát
(Váczi-körut 14, szemben az Andrássy-ut torkolatával)

ajánlja mindazok figyelmébe, kiknek a sírkőállítás szomorú kötelességét kell teljesíteniök.

Szép és pontos kivitelért és lehetőleg olcsó megszámitásért kezekedik a czég jó hírneve.

= Szombaton és ünnepnapon zárva. =